

"Ateş bir dereceye gelir ki, suyu buz eder." Ateşin suyu buz etmesi nasıl oluyor? Ateş yerine "sıcaklık" ifadesi kullanılmalı değil miydi?

"Hem de cehennemın bir kısmı Zemherirdir. Zemherir ise, burudetiyle yandırır. Hikmet-i tabiiyede sabittir ki, ateş bir dereceye gelir ki, suyu buz eder. Harareti def'aten bel' ettiği için, burudetle ihrak eder. Demek, umum meratibi ihtiva eden ateşin bir kısmı da Zemherirdir."(1)

Burada bahsedilen ateş, soğğun bir derecesi olan ve soğukluğuyla yakan zemherirdir. Üstadımız Yirminci Söz'de bu konu ile ilgili şöyle diyor:

"İkincisi: Ateşin bir derecesi var ki, burûdetiyle ihrak eder, yani ihrak gibi bir tesir yapar. Cenâb-ı Hak, سَلَا مَ lâfzıyla, burûdete diyor ki: 'Sen de hararet gibi burûdetinle ihrak etme.' Demek o mertebedeki ateş, soğukluğuyla yandırır gibi tesir gösteriyor. Hem ateştir, hem berddir. Evet, hikmet-i tabiiyede nâr-ı beyzâ halinde ateşin bir derecesi var ki, harareti etrafına neşretmiyor ve etrafındaki harareti kendine celb ettiği için, şu tarz burûdetle, etrafındaki su gibi mâyi şeyleri incimad ettirip, mânen burûdetiyle ihrak eder. İşte Zemherir, burûdetiyle ihrak eden bir sınıf ateştir. Öyle ise, ateşin bütün derecâtına ve umum envâına cami' olan Cehennem içinde, elbette Zemheririn bulunması zarurîdir."(2)

Ateşin veya sıcaklığın hakikati birdir. Yani **soğukluk** dediğimiz şey ateşin sadece bir mertebesinin adıdır. Hakikat noktasında soğukluk ateşten farklı bir şey değildir. Ama insan ateşin bu mertebelerini anlayabilmek için nispi bir sınıflandırma yapıyor. Ateşin sıfırın altında olan mertebelerine **soğuk**, üstünde olan mertebelerine de **sıcaklık** deniliyor. Bu mertebeye verme işlemi insanın zihninde olan bir şeydir, hakikatte olan bir şey değildir.

Bu mantıkla düşünecek olursak, soğukluk ateşin bir mertebesi bir derecesi olduğu anlaşılır. Dolayısı ile ateşin bir derecede soğukluk noktasından suyu dondurması ve cisimleri yakması gayet bilimseldir. Yakmak tabiri soğuk için de sıcak içinde

kullanılır. Mesela halk arasında sebzelerin soğukta donmasına sebzeyi soğuk yaktı denilmesi buna işaret eder.

Nitekim hava durumu raporlarında da sıcaklar sıfırın altında on derece veya yirmi derece diye yazılır veya okunur. Soğuklar sıfırın altında şu kadardır diye okunmaz. Eksi on derece de sıcaklığın bir derecesidir, artı on derece de sıcaklığın bir derecesidir.

Ateş kelimesi sıcaklığa bir alem bir isim olduğu için, hem sıcaklığı hem de soğukluğu kapsayacak bir şekilde sarf edilmiştir. Yani ateş ile sıcaklık kelimeleri adeta müteradif (eş anlamlı) gibi olmuşlar.

Dipnotlar:

- (1) bk. [Muhakemat, Birinci Makale \(Unsuru'l-Hakikat\), On İkinci Mukaddime.](#)
(2) bk. [Sözler, Yirminci Söz, İkinci Makam.](#)

İlgili ders videosu için tıklayınız:

- [Prof. Dr. Şadi Eren, Muhakemat Dersleri \(20. Bölüm\).](#)